

Przestrzenne zróżnicowanie klimatów rynku pracy w woj. lubelskim

Dawid Długosz

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu

Streszczenie: *W artykule omówiono problem niejednorodności czasowo-przestrzennej rynku pracy woj. lubelskiego. Zaproponowano metodę budowy rankingu powiatów województwa względem kryterium klimatu na rynku pracy. Przedstawiono wyniki kwartalnych badań klimatów na rynku pracy w powiatach woj. lubelskiego w latach 2009–2011.*

Wprowadzenie

Artykuł jest efektem badań przeprowadzonych w ramach projektu „Lubelski Barometr Gospodarczy”¹, w wyniku którego wdrożono ekonometryczny system diagnoz i prognoz społeczno-gospodarczych służący trafniejszemu formułowaniu strategii rozwojowych przez urzędy państwowe i samorządowe oraz jednostki gospodarcze. Jednym z elementów tego systemu było pokazanie przestrzennego zróżnicowania klimatów rynku pracy w woj. lubelskim².

Wyniki obserwacji miesięcznych komunikatów podawanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie oraz analiz przeprowadzonych przez Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie podczas budowy Strategii rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006–2020 pokazały, że woj. lubelskie:

- należy do najsłabiej zaludnionych i najbiedniejszych regionów kraju,
- boryka się z problemem dużego zróżnicowania wewnątrzregionalnego pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego,
- jest mocno zróżnicowane pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego w przekroju miasto – wieś,
- notuje niekorzystne dla rozwoju społeczno-gospodarczego zjawiska na rynku pracy [Strategia rozwoju województwa lubelskiego, s. 106].

Wielkość bezrobocia na obszarze województwa jest zróżnicowana. Niski jest poziom przepływow zasobów pracy między lokalnymi rynkami, co oznacza małą mobilność przestrzenną osób bezrobotnych [Strategia rozwoju województwa lubelskiego, s. 106].

Celem artykułu jest prezentacja własnej metody oceny zróżnicowania przestrzennego rynku pracy woj. lubelskiego.

1. Dane i metoda

Informacje o aktualnej stopie bezrobocia, liczbie bezrobotnych zarejestrowanych na koniec miesiąca i liczbie ofert pracy w miesiącu pozyskano z miesięcznych sprawozdań publikowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie³. Do badań wykorzystano dane od stycznia 2002 r. Ze względu na zmianę sposobu obliczania stóp

¹ Projekt „Lubelski Barometr Gospodarczy” był realizowany przez Wyższą Szkołę Zarządzania i Administracji w Zamościu w latach 2009–2011 w ramach Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki”.

² Wyniki badań opublikowano w periodyku „Lubelski Barometr Gospodarczy. Raporty” dostępnym oprócz wersji drukowanej również w wersji elektronicznej na stronie projektu: <http://lbg.wszia.edu.pl>.

³ Dostępne w wersji elektronicznej pod adresem www.wup.lublin.pl.

bezrobocia od początku 2004 r. związaną z wprowadzeniem danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 przy wizualizacji danych dotyczących stopy bezrobocia analizowany okres podzielono na dwa podokresy.

W prezentowanej metodzie wykorzystywane są dwa wskaźniki rynku pracy: stopa bezrobocia oraz wskaźnik liczby bezrobotnych na ofertę pracy. Analiza szeregów czasowych tych wskaźników wskazała na ich cykliczne wahania i dlatego podjęto decyzję o oczyszczeniu danych z wahań sezonowych. Pozbycie się wahań sezonowych pozwoliło na lepszą porównywalność danych w czasie oraz częściowo usunęło obserwacje silnie odstające. Do desezonalizacji użyto metody X-12 ARIMA⁽⁴⁾ w programie Gretl⁵.

Wskaźnik zdezonalizowanej stopy bezrobocia obliczono przez poddanie szeregów każdego z powiatów osobno (i przeciętnego dla województwa osobno) procedurze desezonalizacji. W kolejnym kroku szereg dla każdego powiatu był porównywany z wartością przeciętną dla woj. lubelskiego. W wyniku tego porównania powiaty podzielono na trzy grupy:

- powiaty o zdezonalizowanej stopie bezrobocia trwale wyższej niż zdezonalizowana stopa ogółem dla województwa (stopa bezrobocia dla powiatu wyższa od stopy ogółem dla woj. lubelskiego przez ostatnie 3 lata),
- powiaty o zdezonalizowanej stopie bezrobocia zbliżonej do zdezonalizowanej stopy ogółem dla województwa (stopa bezrobocia dla powiatu bliska stopie bezrobocia ogółem dla województwa),
- powiaty o zdezonalizowanej stopie bezrobocia trwale niższej niż zdezonalizowana stopa ogółem dla województwa (stopa bezrobocia dla powiatu niższa o stopy ogółem dla województwa lubelskiego przez ostatnie 3 lata).

W każdym kwartale przynależność powiatu do grupy była uaktualniana w oparciu o najświeższe dane o stopie bezrobocia.

Wskaźnik zdezonalizowanej liczby bezrobotnych przypadających na ofertę pracy obliczono przez podanie komponentów wskaźnika (liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec miesiąca i liczby ofert pracy w miesiącu) procedurze desezonalizacji podobnie, jak miało to miejsce dla stopy bezrobocia.

Wartości wskaźnika dla powiatów porównano z przeciętną dla województwa, następnie podzielono je pod względem kryterium wskaźnika możliwości znalezienia pracy na trzy grupy:

- powiaty o relatywnie wysokiej konkurencji na rynku pracy (gdzie poziom wskaźnika jest wyższy bądź zbliżony do wskaźnika w województwie w ostatnich latach),
- powiaty o umiarkowanej konkurencji na rynku pracy (gdzie poziom wskaźnika oscyluje w granicach poziomu wskaźnika w województwie w ostatnich latach),
- powiaty o relatywnie niskiej konkurencji na rynku pracy (gdzie poziom wskaźnika jest niższy bądź zbliżony do wskaźnika w województwie w ostatnich latach).

Do budowy rankingu powiatów ze względu na klimat na rynku pracy wykorzystano przynależność powiatu do danej grupy pod względem obu analizowanych wskaźników, przy czym jeżeli powiat zaliczono do grupy powiatów:

- pod względem wskaźnika zdezonalizowanej stopy bezrobocia:
 - o stopie mniejszej niż przeciętna dla województwa – powiat otrzymywał +1 pkt,
 - o stopie zbliżonej do województwa – powiat otrzymywał 0 pkt,
 - o stopie większej niż przeciętna dla województwa – powiat otrzymywał –1 pkt,
- pod względem wskaźnika liczby bezrobotnych na ofertę pracy:
 - o relatywnie niskiej konkurencji na rynku – powiat otrzymywał +1 pkt,
 - o umiarkowanej konkurencji na rynku – powiat otrzymywał 0 pkt,
 - o relatywnie wysokiej konkurencji na rynku – powiat otrzymywał –1 pkt.

Zatem w rankingu każdy powiat mógł otrzymać od –2 do +2 punktów. Poszczególnym wartościom rankingu przypisano następującą skalę:

- +2 – bardzo dobra kondycja na rynku pracy,
- +1 – dobra kondycja na rynku pracy,
- 0 – umiarkowana kondycja na rynku pracy,
- –1 – zła kondycja na rynku pracy,
- –2 – bardzo zła kondycja na rynku pracy.

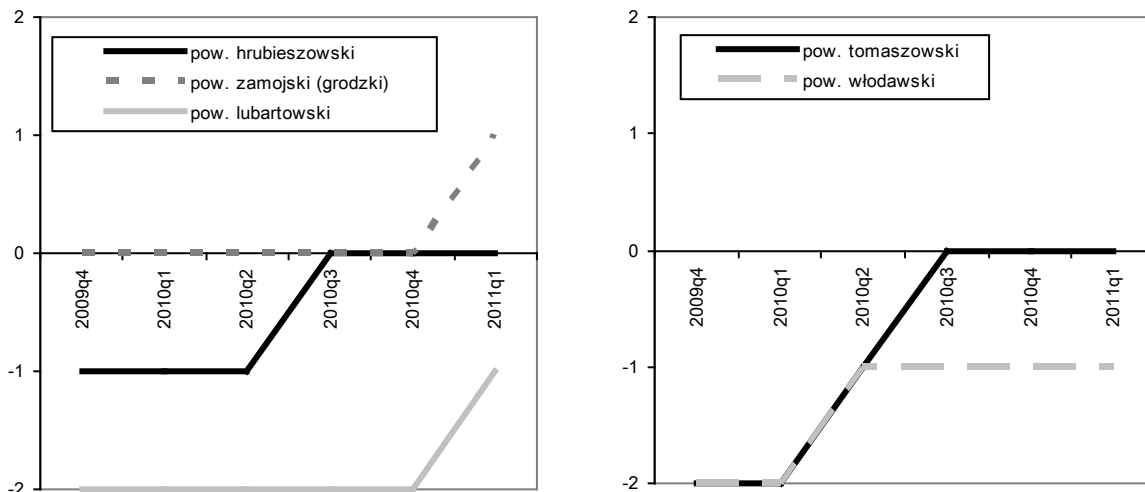
W graficznej wizualizacji powiatów na mapie województwa każdemu wariantowi skali przypisano odpowiedni odcień szarości (od jasnego dla dobrej kondycji na rynku pracy po ciemny dla powiatów o złej kondycji na rynku pracy).

⁴ Ang. *Auto-Regressive Integrated Moving Average*.

⁵ Gnu Regression, Econometrics and Time-series Library (dostępny pod adresem: gretl.sourceforge.net).

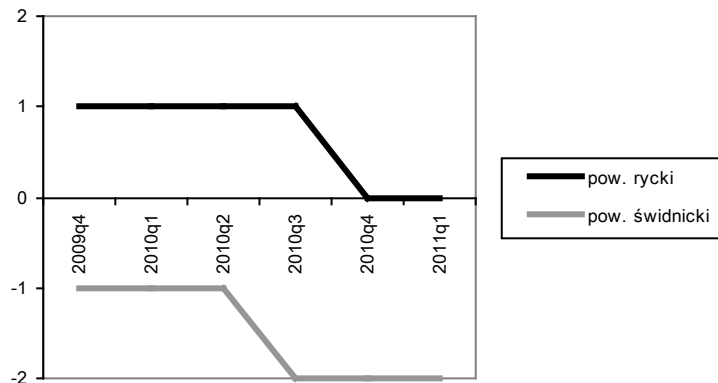
Analizując wyniki rankingów za cały badany okres, województwo możemy podzielić na:

1. powiaty, w których nie odnotowano zmian pozycji w rankingu w badanym okresie:
 - powiaty o bardzo złej kondycji na rynku pracy (-2) w całym obserwowanym okresie:
 - chełmski ziemski,
 - powiaty o złej kondycji na rynku pracy (-1) w całym obserwowanym okresie:
 - bialski grodzki,
 - bialski ziemski,
 - krasnostawski,
 - kraśnicki,
 - radzyński,
 - zamojski ziemski,
 - powiaty o umiarkowanej kondycji na rynku pracy (0) w całym obserwowanym okresie:
 - chełmski grodzki,
 - janowski,
 - lubelski ziemski,
 - powiaty o dobrej kondycji na rynku pracy (1) w całym obserwowanym okresie:
 - łączyński,
 - powiaty o bardzo dobrej kondycji na rynku pracy (2) w całym obserwowanym okresie:
 - biłgorajski,
 - łukowski,
 - puławski,
2. powiaty, w których odnotowano zmianę pozycji na wyższą w rankingu, tym samym odnotowano poprawę sytuacji na rynku pracy w badanym okresie:
 - hrubieszowski,
 - lubartowski,
 - tomaszowski,
 - włodawski,
 - zamojski grodzki,

Rys. 2. Powiaty, w których odnotowano zmianę pozycji na wyższą w rankingu

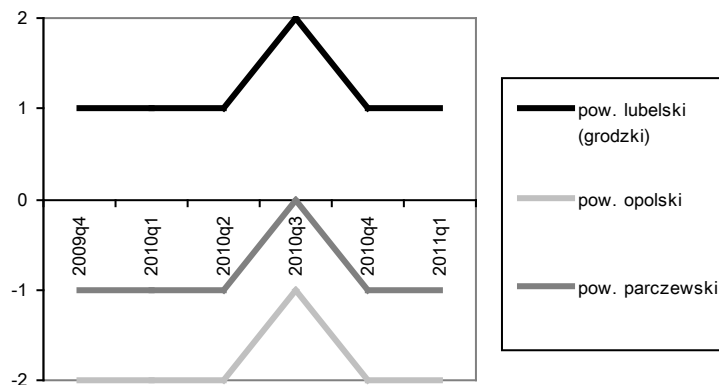
3. powiaty, w których odnotowano spadek na niższą pozycję w rankingu, a tym samym pogorszenie sytuacji na rynku pracy w badanym okresie:
 - rycki,
 - świdnicki,

Rys. 3. Powiaty, w których odnotowano spadek na niższą pozycję w rankingu

4. powiaty, w których odnotowano jedynie czasowe zmiany pozycji w rankingu, a następnie powrót na pozycję zajmowaną poprzednio:

- lubelski (grodzki),
- opolski,
- parczewski.

Rys. 4. Powiaty, w których odnotowano czasowe zmiany pozycji w rankingu

Podsumowanie

Badanie udowodniło, że w obrębie województwa występują duże dysproporcje między regionami. Dysproporcje te zwykle są najlepiej widoczne między miastami i terenami wiejskimi, choć największe różnice można zaobserwować między obszarami typowo rolniczymi i obszarami, na których koncentruje się przemysł. Przykładem jest miasto Biłgoraj, które mimo stosunkowo niewielkiego obszaru i liczby ludności wysuwa się na prowadzenie w województwie, jeśli chodzi o koniunkturę na rynku pracy.

Zmiany zachodzące na rynku pracy w województwie są powolne i dopiero w dłuższej perspektywie można dokładniej określić ich siłę i kierunek, zatem ranking powiatów powinien być aktualizowany z mniejszą częstotliwością – nie częściej niż co pół roku, najlepiej raz na rok.

Literatura

- BIELAK J. (2010): *Prognozowanie rynku pracy woj. lubelskiego z wykorzystaniem modeli ARIMA i ARIMAX*, „Barometr Regionalny. Analizy i prognozy”, nr 1(19), s. 27–44.
- DŁUGOSZ D. (2011): *Przestrzenne zróżnicowanie rynku pracy w województwie lubelskim w latach 2002–2011 (stan w I kwartale 2011 roku)*, „Lubelski Barometr Gospodarczy. Raporty”, nr 8, s. 97–108.
- FIERLA I. (red.) (2002): *Przestrzenne zróżnicowanie zmian w polskiej gospodarce*. Warszawa, SGH. Oficyna Wydawnicza.
- KAHAN A. (2010): *Bezrobocie w województwie lubelskim na podstawie badań aktywności ekonomicznej ludności (BAEL)*, „Lubelski Barometr Gospodarczy. Raporty”, nr 5, s. 71–86.
- KWIATKOWSKI E., TOKARSKI T. (2007): *Bezrobocie regionalne w Polsce w latach 1995–2005*, „Ekonomista”, nr 4, s. 439–455.
- MITURA Z. (2007): *Zatrudnienie i bezrobocie w Polsce i województwie lubelskim w latach 1999–2005*, „Zamojskie Studia i Materiały”, nr 2, s. 133–146.
- TOKARSKI T. (2008): *Przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia rejestrowanego w Polsce w latach 1999–2006*, „Gospodarka Narodowa”, nr 7–8, s. 25–42.
- U.S. CENSUS BUREAU (2002): *X-12 ARIMA. Reference Manual, Version 0.2.10*, Washington.
- URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO W LUBLINIE. (2005): *Strategia rozwoju województwa lubelskiego na lata 2006–2020*, t. 1: *Uwarunkowania i diagnoza stanu wyjściowego*, Departament Rozwoju Regionalnego.
- URZĄD STATYSTYCZNY W LUBLINIE (2010): *Rynek pracy w województwie lubelskim w 2009 r. Informacje i opracowania statystyczne*, Lublin, Urząd Statystyczny w Lublinie.